

MANEL GUITART COLOM

L'última carícia, Terenci

Edicions Proa. Barcelona (2010). 251 pàgines

Aquest llibre del camprodoní Manel Guitart aparegut poc abans de Sant Jordi del 2010 havia guanyat el XLV Premi Recull de Narració «Joaquim Ruyra» 2009. El llibre ha estat molt ben rebut, especialment pel seu estil, del qual s'han dit coses com: «Cinc textos escrits en un català admirable, d'aquells que ja no es troben», «¡Quin estil, quin escriptor!», «Una veu nova i molt valuosa al nostre panorama literari. Fa molt de temps que un text en català no em produïa aquesta sensació de qualitat inapel·lable», «Un magnífic debut literari, el llibre és sorprenent i captivador», «Un llibre de relats esplèndid. Un plaer pel paladar literari més exigent» Podríem dir que l'estil, el català literari que s'utilitza no grinyola mai, és d'una gran perfecció. No hi ha dubtes, ni balbuces, ni intermitències; és un doll tenaç i inestroncable. D'això hi ha gent que en diu trobar la pròpia veu, que és una cosa que costa moltíssim a tot aspirant a escriptor i que Guitart ja aconsegueix en el seu debut amb un català literari molt ben construït, d'un gran solidesa. Com diria Pla, un dels seus autors preferits, això només s'aconsegueix amb un gran esforç, mai badant, ni jugant a si l'encerto l'endevino.

A aquesta pregunta: «M'agradaria saber com és el teu mètode d'escriptura. Vull dir que quan et ve la inspiració?», respons: «És disciplina. Escriure cada dia una estona. Insistir. El que se'n diu la inspiració, certament existeix, però són moments que vénen després d'hores de feina.» Per tant, podem dir que en Manel no té una teoria romàntica de la composició, sinó clàssica; és a dir, no creu que la inspiració vingui dels aires del cel com creien Verdaguier, o Maragall, amb la seva «teoria de la paraula viva», sinó que només s'obté després de molt insistir, de molt rigor, feina i treball.

Al final de la narració d'en Terenci deixes anar un: «El coneixia com si l'hagués parit, a en Terenci», cosa que rebla l'Anna Maria Moix, la seva germana, dient: «És sorprenent la manera com el relat aconsegueix captar l'essència del personatge. Com a germana em sorprèn la gran quantitat de detalls, molts desconeguts, que l'autor arriba a registrar.»

Hom ha destacat la profunditat amb què l'autor analitza tant els personatges com a ell mateix. En Manel escandalla les deus més pregones dels personatges de les narracions. En aquest sentit caldria parlar de l'edipisme que comparteixen tant Terenci com el narrador, que busca la protecció de les dones i que és paradoxal, perquè asfixia, i perquè al mateix temps dóna autonomia, la lli-

bertat absoluta del nen. Terenci, que mantenia una relació edípica amb l'Espert i amb la Caballé, entre d'altres, no parava de buscar mares que li fessin de refugi, que pareessin els cops, que l'alletessin. Diu el narrador sobre aquesta arrel edípica que compartien ambdós que «arribava a ser més intensa que allò que ens poguéu oferir l'amor i que només era comparable a una emoció estètica.»

És evident que, sense aquest llibre, l'essència o la categoria humana de personatges tan entranhables com la Teresineta i el mateix Terenci s'hauria perdut irremissiblement en l'oblit. Queda fixada en l'escriptura d'en Manel la millor versió de tots ells; aquestes figures en surten reforçades, baldament haguessin estat molt frivolitzaades o menyspreades durant la seva vida.

Hi ha, per tant, una visió vindicativa d'uns personatges perdedors que reben moltes garrotades d'una realitat que els és estranya i hostil i que són tractats amb gran delicadesa. La Montse, professora que pateix càncer; en Pau, poeta esquizofrènic autor de l'*Òrbita Dostoievski*; en Terenci, que s'havia anat auto-asfixiant amb els seus preuats i fatídics Ducados; la vulnerable Teresineta, que rentava i acaronava el Nen Jesús, i els assistents a un grup de psicoteràpia que busquen una explicació al seu naufragi i als quals la psicòloga diu que han de posar «callos», endurir-se davant la realitat. El sentit últim i corprenedor d'aquesta tria la pot donar el narrador en una de les últimes pàgines, de gran poeticitat i bellesa:

Tots ells em van permetre, amb les seves lents, el reflex borrós dels seus miralls, veure allò que poca gent veu, allò que la vida amaga sota una pàtina de normalitat, com una gorja majestuosa que roman oculta, fins que les aigües l'erosionen i un dia uns ulls en descobreixen la bellesa estremidora. Mai les coses no s'aprecien amb tanta precisió, tan internament, com quan se n'està a fora, quan s'hi ha volgut entrar i el pas era barrat, o quan s'ha estat expulsat a l'exterior, perquè a dintre s'hi ofegava i al final ha pogut respirar. Quan s'han palpat els límits, les mancances, els defectes, quan s'ha entès el sentit del monyó delator, quan s'ha pogut mirar a través dels ulls de la persona que està malalta, se'ns revela l'essència, allò més valuós de l'existència, allò que regula i sosté la nostra estada al món. I precisament són aquests, els exiliats de cor, els desposseïts d'ànima, els artistes, els qui, des del seu ball desfermat en un purgatori lluminós, ens mostren la veritat. Són ells els mestres. El seu poder és minso, irrisori, com el poder que tenia la Teresineta, quatre duros per sobreviure i un amor als nens que no havia tingut, però són els únics capaços de copsar, de revelar i d'explicar els secrets més preuats de la realitat, aquells que justifiquen la vida.

A la pregunta «Per què és tan humà, el teu llibre?, cosa que no tindran la majoria de llibres que es vendran aquest Sant Jordi», en Manel respongué: «Grà-

a a a

cies per dir que és humà. Crec que un dels seus secrets, si en té algun, és l'aposta clara que he mantingut fins al final per crear una sensació de realitat, o més que una realitat, de veritat. Si el lector queda convençut que el llibre li diu algunes de les veritats de la vida, em quedo satisfet.»

El dissabte 22 de maig de 2010 tinguérem Manel Guitart al Club de Lectura Lambert Mata per fer-nos la presentació del llibre.

Joaquim Vinyes Saus